

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Happily Never After? The
Uneasy Reconciliation of
Yosef and his Brothers*



Rabbi Shmuel Ismach
Sunday, January 5, 2020 /
ה' טבת, תש"פ

1) בראשית פרק נ

(יד) וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף מִצְרַיִם הוּא וְאָחָיו וְכָל־הָעֲלִים אֹתוֹ לִקְבֹר אֶת־אָבִיו אַחֲרֵי קִבְרוֹ אֶת־אָבִיו: (טו) וַיִּרְאוּ אֶחָיוֹסֵף כִּי־מַת אָבִיהֶם וַיֵּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהָשִׁב יִשְׁבִּי לָנוּ אֵת כְּלֵי־הָרֶעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ: (טז) וַיִּצְווּ אֱלֹהֵי־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צֹוה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר: (יז) כֹּה־תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנִי שָׂא נָא פֶשַׁע אֶחָד וְחַטָּאתֶם כִּי־רָעָה גָּמְלוּךְ וְעַתָּה שָׂא נָא לִפְשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ וַיִּבֶן יוֹסֵף בְּדִבְרָם אֱלֹהֵי: (יח) וַיֵּלְכוּ גַם־אָחָיו וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי וַיֵּאמְרוּ הִנְנוּ לְךָ לַעֲבָדִים: (יט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף אֵל־תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי: (כ) וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים לְטֹבָה לְמַעַן עֲשֵׂה פִּיֹם הַזֶּה לְהַחֲיִית עַם־רַב: (כא) וְעַתָּה אֲלֹהֵי־רָאוּ אֲנִי אֶכְלָל אֶתְכֶם וְאַתְּכֶם וַיִּנְחַם אוֹתָם וַיִּדְבֹר עֲלֵהֶם:

2) רש"י שם

אביך צוה - שינו בדבר מפני השלום, כי לא צוה יעקב כן שלא נחשד יוסף בעיניו:

3) ספורנו שם

(כ) ואתם חשבתם עלי רעה. הנה

פעולתכם היתה בשגגה

שחשבתם אותי לרודף ואם היה

זה האמת היה פעולתכם בדין:

אלהים חשבה לטובה. המציא

בכם זאת השגגה לתכלית טוב:

4) רשב"ם בראשית שם

(כ) אלהים חשבה לטובה - הק'

גרם לכם ואתם לא פשעתם בי

כי לטובתכם נתכוון הק':

5) אור החיים בראשית פרק נ

(יט) כי התחת אלהים וגו' פירוש

אם אתם חייבים עונש על הדבר

אלהים שופט ולא אקום ולא

אטור. וטעם שלא מחל להם,

אפשר לצד שבני נח אין הדבר

תלוי במחילתם כי יחטא אדם

לחבירו כמו שתאמר גזלו ומחל

הנגזל אינו פטור הגזלן ממיתה,

או אפילו ישראל אם גנב ישראל

ומכרו אין ביד הנגנב לפוטרו

לגנב ממות. ואמר עוד להם כי

יש לדון להם משפט זכות:

(כ) ואתם חשבתם וגו' אלהים

חשבה לטובה. והרי זה דומה

למתכוון להשקות חבירו כוס

מות והשקהו כוס יין שאינו

מתחייב כלום והרי הם פטורים

וזכאים גם בדיני שמים:

6) פיוט אלה אזכרה

These [martyrs] I will remember and pour out my soul within me. For wicked people have swallowed us, like a cake, unturned, [not fully baked] for during the days of Caesar there was no remedy [reprieve] for the ten martyrs, doomed to death by the [Roman] government.

Having learned the Written law from those who are compared to heaps of grain [Torah Scholars], who understand how to examine the Written Law; He began to study "These are the Laws," and with malicious intent, read the verse:

"If one kidnaps a person and sells him, if he is found in his hands, he shall be put to death."

The head of the idolator swelled with malice and commanded to fill his palace with shoes. He summoned ten great scholars who understood the Law and all of its intricacies.

[He ordered]: "decide this case objectively and don't distort it with intentional trickery, but rather bring it out to its true light: If a man was found to have kidnapped one of his brothers, from among the Children of Yisrael; treating him as a slave and selling him."

They answered him: "The kidnapper should be put to death." He then exclaimed "Where are your fathers, who sold their brother and dealt him to a caravan of Ishmaelites for pairs of shoes."

You, therefore, must accept the law of God upon yourselves, for from the time of your fathers there has been none like yourselves. For if they were still living, I would judge them before you, but now, you must bear the guilt of the sin of your fathers.

אֱלֹהֵי אֲזַכְרָה וְנִפְשֵׁי עָלַי
אֲשַׁפְּכָה. כִּי בִלְעוֹנוּ זָדִים
כְּעֵגֶה בְּלֵי הַפּוּכָה. כִּי בִימֵי
הַשָּׁר (נ"א: קִיסָר) לֹא עָלְתָה
אֲרוּכָה. לַעֲשֶׂרָה הַרוּגֵי
מְלוּכָה.

בְּלִמְדוֹ סֵפֶר מִפִּי מְשׁוּלֵי
עֲרַמַת. וְהִבִּין וְדִקְדַק בְּדַת
רְשׁוּמַת. וּפְתַח בְּוֹאֵלָה
הַמְשַׁפְּטִים וְחָשַׁב מְזַמַּת.
וּגִנַּב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא
בְּיַדוֹ מוֹת יוֹמַת.

גָּבַה לֵב בְּגִדּוּלִים. וְצוּה
לְמַלְאֵת פְּלִטְרוֹ נְעִלִים. וְקָרָא
לַעֲשֶׂרָה חֻכְמִים גְּדוּלִים.
מִבִּינֵי דַת וְטַעְמִיהָ
בְּפִלְפּוּלִים.

דִּינּוּ מִשְׁפֵּט זֶה לְאֲשׁוּרוֹ. וְאֵל
הַעֲוִתוּהוּ בְּכֻזָּב לְאִמְרוֹ. כִּי
אֵם הוֹצִיאָהוּ לְאִמְתוֹ
וּלְאִורוֹ. כִּי יִמְצָא אִישׁ גֹּנֵב
נֶפֶשׁ מֵאָחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְהִתְעַמַּר בּוֹ וּמְכָרוֹ.

הֵם כְּעֵנּוּ לוֹ וּמַת הַגֹּנֵב
הֵוָא. נִם אִיָּה אֲבוֹתֵיכֶם
אֲשֶׁר אֲחִיהֶם מְכָרוּהוּ.
לְאַרְחַת יִשְׁמַעֲאֵלִים סַחְרוּהוּ.
וּבְעַד נְעִלִים נִתְנוּהוּ.

וְאַתֶּם קִבְּלוּ דִין שְׁמַיִם
עֲלֵיכֶם. כִּי מִימֵי אֲבוֹתֵיכֶם
לֹא נִמְצָא כָכֶם. וְאֵם הָיוּ
בְּחַיִּים הָיִיתִי דָנָם לִפְנֵיכֶם.
וְאַתֶּם תִּשְׂאוּ עוֹן אֲבוֹתֵיכֶם.

(7) מדרש משלי (בובר) פר' א' ס' יג

כל הון יקר נמצא נמלא בתינו שלל. ...אמר ר' יהושע בן לוי לא נמשכו עשרה הרוגי מלכות אלא בחטא מכירתו של יוסף, א"ר אבין הוי אומר נפרעו עשרה מכל דור ודור ועדיין אותו החטא קיים.

(8) בראשית פרק לז

(כג) ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו: (כד) ויקחהו וישלכו אתו בהרה והבור רק אין בו מים: (כה) וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט הולכים להוריד מצרימה: (כו) ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו: (כז) לכו ונמכרנו לישמעאלים ונדנו אל תהיבו פיאחינו בשרנו הוא וישמעו אחיו: (כח) ויעברו אנשים מדניס סחלים וימשכו ויעלו את יוסף מרהבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה:

(9) עמוס פרק ב פסוק ו

כה אמר יקוק על-שלשה פשעי ישראל ועל-ארבעה לא אשיבנו על-מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים:

(10) רד"ק שם

בעבור נעלים - אפילו בעבור נעלים שיתנו לשופט יטה דין האביון שהיה זכאי בדינו ונותן השוחד הוא זכאי במשפטיהם:

(10) פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק לז

ומכרו אותו לישמעאלים בעשרים כסף, כל אחד ואחד נטל שני כספים לקנות מנעלים ברגליהם, שני' על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים...

(11) תרגום המיוחס ליונתן - שם

(כח) ויעברו גברי מדניס מרי פרקמטיא ונגידו ואסיקו ית יוסף מן גובא וזבינו ית יוסף לערבאין בעשרין מעין דכסף וזבנו מנהון סנדלין ואייתיו ית יוסף למצרים:

There was never mechila

(12) בראשית פרק מד

(טז) ויאמר יהודה מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק האלהים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו: (יז) ויאמר חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם: פ

(13) רבינו בחיי בראשית פרק מד פסוק יז

(יז) חלילה לי מעשות זאת. ...וע"ד הקבלה: מה שנחתמה פרשה זאת בפסוק: עלו לשלום אל אביכם, זה רמז לעשרה הרוגי מלכות אשר עלו לשלום אל אביהם שבשמים אחר שנתלבנו ונצרפו מחטאו של יוסף.

וכבר ידעת כי כתונת הפסים היה תחלת הסבות וראשית גלגול הדברים, ונחשב להם לאכזריות גדול מה שטבלו הכתונת בדם השעיר ואמרו לאביהם: (לעיל לג, לב) "זאת מצאנו", לפיכך היה העונש בהם בגופם שהתחיל השעבוד בהם אחרי מות יוסף מיד, ואחר זמן בהרוגי מלכות שנדונו בגופותם, כי הגוף כתונת לנפש, ועל כן תמצא בפרשה זו 'פעמים "האנשים", לרמוז על עשרה הרוגי מלכות. והיה לו לומר: אחי יוסף, או: בני יעקב, ואלו הם: ויקחו האנשים את המנחה הזאת, הבא את האנשים, כי אתי יאכלו האנשים, ויבא האיש את האנשים, וייראו האנשים, ויבא האיש את האנשים, ויתמהו האנשים, אמתחות האנשים, והאנשים שלחו, אחרי האנשים, הרי עשר פעמים "אנשים". ואלו הם עשרה הרוגי מלכות: רבן שמעון בן גמליאל, רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, רבי עקיבא בן יוסף, רבי יהודה בן בבא, רבי חנינא בן תרדיון, רבי ישבב הסופר, רבי אלעזר בן דמא, רבי חנינא בן חכינאי, רבי חוצפית המתורגמן, ר"א בן שמוע. עליהם אמר דוד ע"ה: (תהלים ט, יג) "כי דורש דמים אותם זכר לא שכח צעקת ענוים". ויש לך לדעת שלא היו בזמן אחד ולא נדונו כולן ביחד.

...ואתם עלו לשלום אל אביכם. והיה יכול לומר: לכו לשלום לדרככם, אבל הפרשה מבוארת באחי יוסף לשעה, ורומזת לעשרה הרוגי מלכות לדורות אשר עלו לשלום אל אביהם שבשמים, וכן דרשו רז"ל חכמי האמת ז"ל: (פסחים נ א)

עשרה הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם, וכן הכתוב אומר: (ישעיה סד, ג) "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לך".

14) רבינו בחיי בראשית פרק ג פסוק יז

(יז) ויבך יוסף בדברם אליו. תכף שהזכירו לו אביו בכה לגודל האהבה ונכמרו רחמיו, והנה אחיו בקשו ממנו מחילה, ולא באר הכתוב שמחל להם, וכבר בארו רז"ל: (ב"ק צב א) שכל מי שחטא לחברו ועשה תשובה אינו נמחל לעולם עד שירצה את חברו, ואף על פי שהזכיר הכתוב: וינחם אותם וידבר על לבם, שנראה בזה שהיה להם רצוי מיוסף, מקום לא ראינו שיזכיר הכתוב מחילה ביוסף ולא שיודה להם שישא פשעם וחטאתם, ואם כן מתו בענשם בלא מחילת יוסף ואי אפשר להתכפר עונם רק במחילתו, ועל כן הוצרך העונש להיותו כמוס וחתום להפקד אחר זמן בענין עשרה הרוגי מלכות. וקרוב אני לומר שיש מזה רמז בכתוב ממה שנכפל הלשון ועשה בזה שני חלקים: פשע אחיך וחטאתם, פשע עבדי אלהי אביך, והיה ראוי הכתוב לומר: ועתה שא נא לפשעם. אבל כיון הכתוב לרמוז: אם תשא פשע אחיך וחטאתם, יהיה פשע עבדי אלהי אביך נמחל, ובאר הכתוב: כי פשע עבדי אלהי אביו הוא פשע אחיו, כי יזכיר להם הש"י עונות ראשונים, והבן זה.

There was mechila...but ONLY from Yosef

15) ספר חסידים (מרגליות) סימן יא

אין חסיד אלא מי שעובר על מדותיו. כשבאין בני אדם בפניו אשר חטאו ועשו לו שלא כהוגן ועתה מתחרטים ומבקשים מחילתו ממנו ומה שיש בידם לתקן מהמעוות אשר עשו הם מתקנים ועל אשר לא יוכלו לתקן מתחרטים ומבקשים מחילתו ואומרים לקבל דין עליהם ככל אשר יגזור עליהם וכשרואה זה אשר בידו לעשות להם רעה ולהשיב להם גמולם מוחל להם בלב שלם ואינו עושה עמהם רעה מפני זה נקרא חסיד שנאמר (ירמ' ג' י"ב) שובה משובה ישראל [וגומ'] ולא אפיל פני בכס כי חסיד אני. וכן בני יעקב כשחטאו ליוסף מחל להם ולא שלם להם גמולם וזה שורש החסידות שצריך לעשות לפנים משורת הדין בכל דבר שנאמר (תהלים קמ"ה י"ז) וחסיד בכל מעשיו.

16) אסתר רבה (וילנא) פרשה ז סימן כה

כה הרצים יצאו דחופים בדבר המלך וגו' והמלך והמן ישבו לשתות אמר ר' חנין מאן דאמר רחמנא ותרן הוא יתותרון מעוהי אבל מאריך רוחיה וגבי דידיה, אמר להם לשבטים אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה כך אני אעשה לכם, הדא הוא דכתיב והמן ישבו לשתות, היה אחד מישראל יוצא לשוק ומבקש ליקח ליטרא בשר או אגודה של ירק היה הפרסי חונקו ואומר לו למחר אני הורגך ומבזבז את ממונך, הדא הוא דכתיב והעיר שושן נבוכה, אמר רבי יששכר דכפר מנדי ומה אם מי שמחל ואמר (בראשית מ"ה) לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלהים וגו' ראה עד היכן היא מתוקנת שהרי עד ימי מרדכי אותו עונש של מכירת יוסף קיים מי שאינו מוחל על אחת כמה וכמה.

17) ס' חסידים (מרגליות) ברית עולם ושומר הברת ס' יא

וכן בני יעקב כשחטאו ליוסף מחל להם וכו' יש להעיר שאם כבר מחל להם יוסף איך אמרו רז"ל למ"ד והוא בזהר חדש דגלות מצרים היה בעבור חטא מכירת יוסף וגם גזרת המן אמרו במדרש רבה שהיה בחטא מכירת יוסף ע"ש. עוד אמרו עשרה הרוגי מלוכה באו עשרה שבטים בגלגול וקבלו עונשם וגם לפי מאי דמסיק רבינו מהרח"ו ז"ל דהעשרה הרוגי מלוכה היו עשרה טיפין דאזדריקו מיוסף אלא שהשבטים באו בעיבור הא מיהא ה"ל צער גדול. וכל זה קשה דאין אחר מחיל' יוסף כלום וכבר מחל להם מחילה גמורה ולמה נענשו כל כך ונראה דהשבטים חטאו בשתיים חטאו עם יוסף וחטאו גם כן עם ה' במכירת יוסף באיזה חטאות הן בענין עצמו בן במה שפגמו ביסוד הן מחילול ה' שהיה לעיני פרעה והמצריים אף שיש לצדד כי לא ידעו הדבר על מתכונתו והו' קרוב לודאי שאמרו לפרעה כי גנוב גונב מעכו"ם שראוהו בשדה שהיה הולך יחידי וגנבוהו ומכרוהו ומ"מ לא יבצר שאיזה מהם ידע או הבין וא"כ מה שמחל יוסף הצדיק אהני על מה שחטאו לו דוקא אבל אכתי פש גבייהו מה שחטאו לשמים ומשו"ה נענשו כי הקדוש ברוך הוא מדקדק עם חסידיו כחוט השערה והם מפלאות תמים דעים.

18) ספר החסידים ס' תתתרכה (דפוס ברלין)

אלא כך אמר אילו לא נעשה לטובה הייתם צריכים מחילה אבל כיון שהאלקים חשבה לטובה לכם ולי הרי ממני אינכם צריכים מחילה אבל מן הקב"ה אתם צריכים מחילה מי שיחשוב רעה אע"פ שלטובה נהפך.

19) צרור המור בראשית פרשת ויחי

והקדוש רשב"י ז"ל כתב שאחי יוסף היו בני נביאים וראו הרעה הגדולה שעשו. וראו העונש הגדול המעותד לבא עליהם ועל זרעם בעון זה. ובפרט ראו עשרה הרוגי מלכות שנענשו בעבור זה. ולכן שאלו ממנו ב' דברים. האחד שא

נא לפשע אחיך וחסטאתם בענין שלא יהיו נענשים. והב' שא נא לפשע עבדי אלהי אביך. הם עשרה הרוגי מלכות שהיו עבדי האלהים. ולא היה בכל ישראל כמותם והיו שקולים כנגד עשרה אחי יוסף שהיו במכירה. כאומרם ומימותם לא נמצאו כמותם. ולכן כשהרגיש יוסף דבר זה ונצנצה בו רוח הקדש. בכה בכי גדול על הריגת הצדיקים. וזהו ויבך יוסף בדברם אליו. ולכן כשבאו אחיו לפניו השיבם. לפי שזאת התשובה לא היתה ראויה לאומרה לשליח. והשיב להם שני דברים כנגד השני דברים שאמרו אחיו. כנגד הראשונה שאמרו שא נא לפשע אחיך. אמר ויאמר להם יוסף אל תיראו. וכנגד השנית שאמרו שא נא לפשע עבדי אלהי אביך שהם עשרה הרוגי מלכה. אמר כי התחת אלהים אני. אמר וכי במקומו אני לסלוח לכם. אינו כן כי עמו הסליחה. ומה שחטאתם לי אני סולח ואומר לכם אל תיראו. אבל מה שהוא ביד השם איני יכול לסלוח ומה תבקשו ממני. ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה. ולמה אעשה עמכם רעה. ועכ"ז ועתה אל תיראו כלומר בעת הזאת אל תיראו. אבל לאחר זמן תיראו. וזהו מה שפירשתי באומר ועתה אל תעצבו. אבל אחר זמן תעצבו. שזהו בעשרה הרוגי מלכות שהם בניכם ועצמכם. וזהו כענין מה שפירשתי ג"כ באומר והוא צולע על ירכו שאע"פ שהיה שמח וזרח לו השמש והאירו פניו. הוא צולע ועצב על יוצאי ירכו:

Appendix

(20) רבינו בחיי בראשית פרק מד פסוק יז

אבל יש לתמוה ממה שכתוב כי רבי חנינא בן תרדיון הוחלף בלופינוס קיסר, ולופינוס קיסר הוא שנשרף, וכן כל השאר, כי כן כתוב שם: (פרקי היכלות ח, ד) וכמדה זאת לכל חכמי ישראל. ושמעתי בזה: כי כשם שהוחלף יצחק באיל והוקבע לו שכר כאלו הוקרב וכאלו עפרו צבור על גבי המזבח, כן הוחלפו חכמי ישראל באחרים, וכיון שטעמו טעם מיתה במה שנתפשו ונגמר דינם לכך הם קבלו עונשם והרי זה כאלו נהרגו. ומה שאמר הכתוב: ושיום כסף איש בפי אמתחתו, ירמוז אל הענין הזה, כי הכתוב המשיל את הנפש לכסף צרור, והגוף לאמתחת כי הוא אמתחת הנפש, וכן לפי דעתי מה שהזכיר למעלה: כי עתה שבנו זה פעמים, רמז למה שאמר הכתוב: (איוב לד, לו) "על תשובות באנשי אוף", וכתוב: (איוב לג, כט) "פעמים שלש עם גבר", והוא מאמר יהודה שהתחיל במצות יבום תחלה. והבן היטב כי מזה הזכיר בסוף: וישבו העירה, והיה אפשר לומר: וישבו מצרימה, אבל הוא מלשון: עיר קטנה, והמשכיל יבין. ומפני זה נחתמה הפרשה:

(21) שלשלת הקבלה - גדליה בן יוסף אבן יחיא 1515-1587

עליהם נגד רצונם ואלו התורכנות ליהודים והמנם בקירוב גם בקרונותי של ג' או ד' מתחברים ולפי הנראה בסדר עולם בואת הנמרה היה צדק ה' הרוגי מלכות וראוי שתדע כי כל ימי דייתי תוהה על אשר נשאלתי בתפיוט הנאמרים ביום צויל וכיום ט' באב כנראה בכל המחזורים מכל הלשונות. ונראה בהם מיתת עשרה הרוגי מלכות עבור השא מכירת יוסף. עד שאמרו כי שמות עשרה במספר שני אלפים תתנית כשנשים עשרה וולת יוסף ובנימין עולה במספר שני אלפים תתנית כשנשים זכול עס ר' אחד וכן עולין שמות י' הרוגי מלכות כשנשים תתנית בשני י' כי בא לי על הדבר הזה קושיות הרבה והם ספק א' אם אחי יוסף חטאו במכירתו אשר בזה יהיו וייביים קנס תה כי תבתי' אינו מענישים אלא בדינא דגרמי וגם אני מצילים כדרך נאות ויפה כנראה בספר דרשות שלי פ' וישב. ספק ב' אפי' שנקיים שחטאו. איד יקבלו בניהם אחריהם עונש הלא תגביאים מצוחיים ואומרים וכנים לא יומתו על אבות. ספק ג' אפילו שנגזר שיוכלו למות הבנים על חטא האבות. איד היה העונש לאלה החכמים ולא לחוטאים ממש או לאחריים ספק רביעי העונש. וה' כי אלו החכמים לא נמצאו יחד בדרך א' כאשר היו יחד בעת העונש. וה' כי אלו החכמים לא נמצאו יחד בדרך א' כאשר אוכית. ספק ה' כי לא ימצאו החוטאים במלכות אלא ט' זה כי ראובן ובנימין לא נמצאו שם ואיד החכמים הנדולים היו עשרה כפי המונה. ספק ששי איד לא יוכרו פרטי אלו עשרה הרוגי מלכות מי מהם נגד שבט פלוני החטא. אשר לתשובת הספק כפי קוצר שכלי אשיב שואלי דבר בזה הדרך בראשונה אומר אני כי שקל נחלו אבותינו להתאמין שראובן יאכלו כוסר ושיני בניי תקינה ולא נהרגו כל החכמים והם זולתי קצת המתוכים כגמרא. והם רשבי' וריע ור' יהודא בן בבא ותרדיון וכיוצא וגם הם לא מתו כי אם בעונם או עת לורם או ולא בעת זולתם והפייטנים בדאו זה הענין מלכם לתביא מורד בלב ההמות בימים שהם ימי ענוי וחשובה. וכדומה לזה ראיתי בזה פרשת בראשית פסוק ותוסף ללדת את אחיו את רחל האומר ויוסף קבל עונשו כאילין עשרה הרוגי מלכות דהוי עתידים למיפק מינית י' שבטים ובגין דא הוי עשרה הרוגי מלכות כמותא דר' שבטין דהוי עתידין למיפק מינית והוי חשבון דר' בני יעקב הוי